

Özelleştirmede Uygulanmayan Yargı Kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru Hakkı*

N. İltter ERTUĞRUL**

Giriş

Bu yazıda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, kısa adıyla AİHM'e başvuru, yürütmesi durdurulan ya da iptal edilen, ama uygulanmayan yönetsel yargı kararları açısından değerlendirilecek ve özelleştirme mağdurları ile sendikaların, altı aylık başvuru süresi dolduktan sonra da AİHM'e başvuru haklarının olup olmadığı tartışılacaktır.

1. "SABİKA"

Türkiye'de hükümetlerin ve bürokrasinin yönetsel(idarî) yargıya karşı hep tepkili olduğu, yönetsel yargının yetkilerini sınırlamak için her yolu denediği bir sır değildir. Oysa yönetsel yargının varlık nedeni, yönetsel işlemin, dolayısıyla da o işlemi yapan yönetimin hukuka uygun davranmasını sağlamaktır. "*Hukuka saygılı yönetim*"in, iptal kararlarıyla, yanlışını ve doğru hukuksal işlemi gösterdiği için yönetsel yargıya ve kararlarına şükran duyması gerekirken, ne yazık ki tam tersine, yönetsel yargıya tepki –bazı dönemlerde bir "hınç" halini de alarak– süregelmektedir.

* Makalenin oluşmasına katkı ve desteklerinden ötürü, AÜ SBF'den Dr. Onur Karahanoğulları ve Dr. Kerem Altıparmak'a özellikle teşekkür ederim.

** KİGEM ve Mülkiyeliler Birliği Eski Genel Sekreteri

Yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayan anayasa değişikliği 12 Mart döneminde yapılmış, 1982 Anayasası, aynı hükmü korumuştur. Dava açma süresini 90 günden 60 güne indiren de, 12 Eylül yönetimidir. Ama, “siviller”in yönetsel yargıya yaklaşımı, “askerler”den farklı olmamış, iptal davası açma hakkını sınırlamak için, dava açmayı “menfaat ihlali”nden, –belirli konular dışında– “hak ihlali”ne indiren yasa, Türkiye’nin en çok kamuoyu desteği almış hükümetlerinden DYP-SHP koalisyonunca çıkarılmıştır. Öneren de Adalet Komisyonu başkanlığı yapmış bir zattır (Bu sınırlama, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.). Kamu hizmetlerinin özel şirketlere devrini Danıştay denetiminden çıkarma çabası, birkaç kez Anayasa Mahkemesi’nden dönünce, 1999’da Anayasa’yı değiştirenler de “siviller”dir.

Özetle, Türkiye’de “yürütme ve yasama”, yönetsel yargının görev ve yetki alanını sınırlama konusunda “sabıkalı”dır.¹

2. ÖZELLEŞTİRME VE YÜRÜTME-YARGI, YASAMA-YARGI İLİŞKİSİ

Konu, yalnızca özelleştirme ile sınırlandırıldığında, bu “sabıka”nın daha ileri boyutlara vardığı görülmektedir.

2.1. Yargı Kararını Uygulamamak İçin Bakanlar Kurulu Kararı Çıkartan Yürütme

1989’da ANAP, ÇİTOSAN (Türkiye Çimento Sanayii A.Ş.)’in 5 fabrikası² ile

¹ Bu “bilimsel” makalenin kapsamında olmamakla birlikte, değinilmesi zorunlu bir konu, “basın”ın yargı kararlarına karşı, “alenî” tavrıdır. Özellikle özelleştirme davalarında yürütmeyi durdurma ya da iptal kararlarının “yargı engeli”, “yargı darbesi” vb biçimlerde nitelendirilmesi yargıya saygısızlığın ötesinde, resmen “yargıya baskı” ve “yargı kararlarının uygulanmamasını teşvik” biçimini almıştır. Şimdiki ceza kanununda olmamakla birlikte, 1960 İhtilali’nden sonra idam edilenlerin suçunun, yargı yetkisini, bir başka erk’e, yani yasamaya devrederek, “anayasayla kurulmuş nizamı değiştirme” olduğunun -bir temenni değil, bir tespit olarak- anımsatılmasında yarar vardır. Başbakanın bir sözü üzerine, Van 100. Yıl Üniversitesi Rektörü Yücel Aşkın’ın yargılanma sürecindeki açıklamaları nedeniyle 71 üniversite rektörü hakkında soruşturma açmak için YÖK’ten izin isteyen cumhuriyet savecılarının, Türk Ceza Kanunu’nun Beşinci Bölüm’ündeki “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmiş 217 ve 218’i maddeleri ne zaman işletecekleri merak konusudur. Bilindiği gibi 217. madde “Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi(nin), tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırıl”masını; 218. madde ise, “suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, verilecek ceza(nın) yarı oranında artırıl”masını öngörmektedir.

² Bir KİT olan ÇİTOSAN’ın 5 çimento fabrikasını, bir Fransız KİT’i olan Société Ciments Français S.A. aldı. Devir, “5 yıl içinde halka arz” koşuluyla yapılmıştı. 1998’de kurulan TBMM Özelleştirme Araştırma Komisyonu raporu şöyle diyordu: “Çimento özelleştirmesinde diğer bir ilginç gözlem, 1989 yılında ‘5 yıl içinde halka arz şartı’ ile özelleştirilen çimento fabrikaları hisselerinin 9 yıl

USAŞ'ı özelleştirmiş, DYP'li Tevfik TÜZÜNER'in açtığı dava sonucunda, mahkeme satışı iptal etmişti. İptal kararı çıkana kadar, ANAP iktidardan düşmüş, DYP-SHP koalisyonu kurulmuştu. Özelleştirmeye dava açan DYP'nin ve muhalefette Özal'ın özelleştirmelerine karşı çıkan SHP'nin bu yargı kararını uygulayıp tesisleri geri alması beklenirken, tam tersine Demirel'in başbakanlığını, Erdal İnönü'nün başbakan yardımcılığını yaptığı bu koalisyon, mahkeme kararının uygulanmaması için, bir bakanlar kurulu "*prensip*" kararı aldı ³

Kararın ilk bölümünde; Anayasa'nın 138. ve İYUK'un 28. maddesi çerçevesinde "*idarece yapılacak şeyin yargı kararları doğrultusunda hareket etmek olduğu*" kabul ediliyor; daha sonra Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 09.07.1966 tarihli (E:1966/21, K:1966/7) kararına gönderme yapılarak "*iptal hükmü(nün), idari işlemi, idarece verildiği tarihten itibaren ortadan kaldırmış sayıldığı*" da anımsatılıyor; ama, bir "*ancak*" ile devam edilip; "*iç hukukumuz bakımından geçerli olan bu kuralın, milletlerarası boyut kazanmak suretiyle devletler hukuku alanına dahil olmuş bir olay hakkında ne derece uygulanabileceği meselesi(nin) de tartışmaya açık*" olduğu belirtiliyordu.

Sonuç şuydu:

"Gerek yukarıda açıklanan mülahazalar⁴ ve gerekse özelleştirme yöntemlerini yeniden belirleyen 07.03.1990 tarihli ve 90/2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı dolayısıyla, anılan satış işlemleri konusunda geriye veya ileriye yönelik şekilde yeniden işlem tesisine hukuken imkan bulunmadığına Bakanlar Kurulu'nca 27.04.1992 tarihinde karar verilmiştir."

geçmesine karşı halka arz edilmemiş olmasıdır. 1989 yılında 5 yıl olarak verilen süre, uygulanmayan mahkeme kararları nedeniyle önce 1991'den başlatılmış, 1996 yılında sözleşme hükümleri gereğince ÖİB'in üç ay içinde herhangi bir bildirimde bulunmaması durumundaki 18 aylık otomatik süre uzatımı nedeniyle 1998 Ekimine kadar uzamıştır. Bilindiği gibi çimento, devletin tümüyle piyasadan çekildiği bir sektördür. Bu alanda yaşanan sorunların, bundan sonra diğer sektörlerde yaşanmaması için gerekli önlemler alınmalı ve sözleşme şartlarına uyulup uyulmadığı daha iyi denetlenmelidir."

³ SEKA'nın İzmit Körfezi'ndeki arazisinin KOÇ (Ford)'a verilisi sırasında "... Çankaya'nın bahçesini bile veririm" diyen Süleyman Demirel açısından bu kararda bir "tezat" olmadığı herkesçe teslim edilecektir. Ancak ilginçtir ki, "prensip kararı"nda Demirel'in imzası yoktur, onun yerine de "Başbakan vekili" olarak Erdal İnönü imza atmıştır.

⁴ "Mülahaza"nın tam karşılığı "iyice düşünme"dir; ama hukuk dilinde "görüş, açıklama" karşılığında kullanılır. Başka birçok metinde olduğu gibi, Bakanlar Kurulu Kararı'nda da, "görüş, açıklama" karşılığında ve metne "hukuksal" bir hava katmak amacıyla kullanılmıştır. Bir yargı kararının uygulanmaması için alınan bu kararı yazan "hukukçular(!)" bir gün başlarına neler gelebileceğini herhalde "iyice düşünmüş"lerdir.

2.2. Anayasa Mahkemesi ve Yönetmelik Kararlarını Uygulamamak İçin ÖYK Kararı Çıkartan Yürütme

REFAHYOL'un yıkılmasından sonra Mesut Yılmaz'ın başbakanlığında kurulan ANASOL-D-C (dışarıdan CHP destekli, ANAP-DSP-DTP koalisyonu) hükümeti ise, bu kez Bakanlar Kurulu'na bile gerek görmeden, bir Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararı ile aynı işi yapmış, özelleştirme işlemleri hakkındaki yürütmeyi durdurma ya da iptal kararlarının uygulanmamasına karar vermiştir.⁵

6 Aralık 1997 gün ve 97/66 sayılı kararda bu kez gerekçe, yargı kararlarının "... bu kuruluşların devir ve teslim işlemleri gerçekleştikten sonra gelmesi"dir.

Özelleştirme Yüksek Kurulu, Deniz Nakliyat T.A.Ş. ve ERDEMİR hakkındaki yargı kararlarının uygulanacağını; Sümer Holding'e ait Eskişehir, Nevşehir, Şanlıurfa işletmeleri, ORÜS'e ait Vezirköprü, Bafra, Pazarköy, Ayancık işletmeleri, TDİ'ye ait Hopa limanı, Lalapaşa ve Elazığ çimento fabrikaları, HAVAŞ⁶, KÜMAŞ ve PETLAS hakkındaki kararların ad vererek uygulanmayacağını söylemekte; ama bununla yetinmeyip yaptığı tanımlamayla 4046 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği Kasım 1994'ten Anayasa Mahkemesi'nin yasanın iki bendini iptal ettiği (E:1997/35, K:1997/45) 9 Nisan 1997'ye kadar yapılmış özelleştirmelerin tamamı için "*devir teslim işlemi tamamlandıktan sonra gelen*" hiçbir yargı kararının uygulanmayacağını belirtmektedir. Yönetmelik sürecindeki ağırlık nedeniyle, devir-teslimden önce gelen karar zaten yoktur:

"... 4046 sayılı Yasa'nın 18 (B) ve (C) bentlerinin Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmesinden önceki dönemde yürürlükte bulunan mevzuata göre Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından alınan kararlar gereğince gerçekleştirilen özelleştirme uygulamaları sonucunda, kuruluşların nihai devir sözleşmelerinin imzalanarak devir ve teslim işlemlerinin tamamlanmasından sonra bu kuruluşlarla ilgili olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na tebliğ edilen yürütmenin durdurulması ve iptal kararları hakkında özelleştirme işlemlerinin bütün sonuçlarıyla birlikte tamamlanmış bulunması ve (...) önceki duruma göre fiilen geri dönülemeyecek bir yapı ortaya çıkması nedenleriyle oluşan fiili imkansızlık karşısında, bu kuruluşları devir almış olan 3. şahıs durumundaki

⁵ ÖYK kararında imzası olanlar şunlardır: Mesut YILMAZ (Başbakan), Bülent ECEVİT (Başbakan Yardımcısı), Güneş TANER (Devlet Bakanı), Işın ÇELEBİ (Devlet Bakanı), Zekeriya TEMİZEL (Maliye Bakanı), Yalım EREZ (Sanayi ve Ticaret Bakanı)

⁶ HAVAŞ'ı alan Turgay CİNER, 2005'te hisselerin % 60'ını TAV'a satmıştır. HAVAŞ hisseleri "hukuken" hâlâ "kamuda" olduğu için, CİNER'in satış yetkisi yoktur. Bu yüzden TAV da "hukuken" HAVAŞ'ın sahibi değildir... Benzer bir örnekte, TDİ'ye bağlı limanların birinin işletme hakkını alan şirketin, limanın sahibi olarak üçüncü bir şirkete karşı açtığı davada, Yargıtay'ın verdiği karar şöyledir: "özelleştirmenin iptal edilmiş olması nedeniyle 'hukuken limanın sahibi olmayan' şirketin dava ehliyeti bulunmadığından..."

gerçek ve tüzel kişilere karşı yürütmenin durdurulması ve iptal kararlarına ilişkin geriye veya ileriye yönelik işlem tesisine imkan bulunmadığına karar verilmiştir”

Ancak, ÖYK kararı, sadece yönetsel yargı değil, doğrudan Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararını uygulamama anlamına gelmektedir: Çünkü, özelleştirme işlemlerini hukuka aykırı hale getiren, tüm özelleştirme işlemlerinde uygulanan 4046 sayılı Yasa'nın değer tespiti ve ihale yöntemlerine ilişkin 18. maddesinin (B) ve (C) bendlerinin Anayasa'ya aykırı olmasıdır. O dönemde açılan davaların tümünde temel hukuka aykırılık gerekçesi, 4046 sayılı Yasa'nın 18. maddesinin (B) ve (C) bendlerinin Anayasa'ya aykırılığıdır ve Anayasa Mahkemesi kararı, “Anayasa'ya aykırılık itirazı” sonucunda vermiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı uyarınca da, idare mahkemeleri, özelleştirme işlemlerini iptal etmiştir.

Bu nedenle, ÖYK kararı, yalnız yönetsel yargı kararlarının değil, doğrudan Anayasa Mahkemesi kararının uygulanmamasına yöneliktir ve bu yüzden karar alanlar, Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasındaki “Anayasa Mahkemesi kararları ... yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar” hükmünü çiğnemiştir.

2.3. Yargı Kararlarını Uygulanamaz Hale Getirmek İçin Yasa Çıkaran Yasama

Şu da ayrıca vurgulanmalıdır ki, Türkiye'nin, yargı kararlarını uygulamamaktaki “sabıka”sında, “idare” yalnız değildir. Yasama organı, yargı kararlarını uygulanamaz hale getirmek için “yasa” çıkarmış ve bunu yasa tasarısının gerekçesinde de açıkça belirtmiştir. Yine bir özelleştirme düzenlemesi olan 5230 sayılı yasalaşan, “Pamukbank Türk Anonim Şirketinin Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketine Devri ve Bazı Kamunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa Tasarısı”nın 7/f madde gerekçesi şöyledir:

“İdare mahkemelerinin vermiş olduğu kararlarla geri dönen personelle ilgili sorunların giderilmesini teminen düzenleme yapıl”mıştır.

Bu düzenlemenin anlamı ve sonuçları, Plan ve Bütçe Komisyonu'nun “ayrışık oy gerekçesi”nde şöyle belirtilmiştir:

“Bankalardan diğer kurumlara yapılan personel atamalarının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle açılan yüzlerce dava eski banka personelinin lehine sonuçlanmıştır. Halen kamu bankaları aleyhine eski banka personeli tarafından açılan beşbin civarında dava devam etmektedir. Bu davalar hem mahkemeleri meşgul etmekte hem de devletin kaynaklarının buralarda heba edilmesine neden olmaktadır. Bu konunun bir yasal düzenleme ile çözülerek eski banka personelinin mahrum

bırakıldığı hakların verilmesi ve kamu bankalarının personel ihtiyacının eski personelinden karşılanması uygun olacaktır. Tasarı ise bu konuda çözüm getirmediği gibi tam tersine hem yeni hukuki sorunlara neden olacak, hem de kamu vicdanını rahatsız edecek yeni düzenlemelere yer vermiştir.”

Aynı tasarıda yer alıp yasalaşmayan bir başka hüküm ise, yasa tasarısının imza sahibi bakanlar kurulunun, mahkeme kararlarını uygulamamak için, “*hukuksal düzen*” değişikliği bile yapmaya kalkışabileceğinin göstermektedir.

Ziraat ve Halk Bankası’ndan hukuka aykırı biçimde uzaklaştırılan kamu görevlilerinin “idarî yargı”da dava açmasını engellemek için, birer kamu şirketi olan ve kamu hukukuna tabi olan iki banka, “*kamu hukuku*”ndan çıkartılmak istenmiştir.

Bu da, yukarıda sözü edilen 5230 sayılı yasanın, tasarısında yer alan, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi Sayın Akif Hamzaçebi’nin sorusu üzerine gerekçesi dakikalarca açıklanamayan, daha sonra CHP’li milletvekillerinin önerisine Hazine’den sorumlu bakan Ali Babacan’ın ve AKP’li milletvekillerinin de katılması üzerine oybirliğiyle yasa tasarısından çıkarılan şu tümcedir:

“Özel hukuk hükümlerine tabi olan bu bankalar, kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili düzenlemelere tabi değildir.”

Plan ve Bütçe Komisyon Raporu’nda çıkarılma gerekçesi olarak “*kapsamının muğlak ve geniş olduğu*” ifade edilen hükmün, yasa tasarısındaki gerekçesi de aynen şudur:

“4603 sayılı Kanunla özel hukuk hükümlerine tâbi kılınan bankalarda, anılan Kanunda 31/12/2002 tarihinden sonra özel hukuk hükümlerine tâbi olmayan personel çalıştırılmayacağı hükme bağlanmasına rağmen **uygulamada karşılaşılan hukuki ihtilafların giderilmesini** teminen düzenleme yapılmaktadır.”

“*İhtilaf*”ın, yönetsel yargıda açılan “*iptal davaları*” nedeniyle çıktığının ve davaların bankaların aleyhine sonuçlandığının belirtilmesine –herhalde– gerek yoktur.

3. YÖNETSEL YARGI KARARLARININ UYGULANMA ZORUNLULUĞU VE ÖZELLEŞTİRMEDE UYGULANMAYAN YARGI KARARLARI

3.1. Mahkeme Kararlarının Uygulanmaması Mümkün mü?

Yanıtı tek bir sözcük; HAYIR!

Çünkü, Anayasa’nın 138. maddesinin son fıkrası açık:

“Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun “*Kararların Sonuçları*” başlıklı 28. maddesi de son derece açık:

“Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.”

Yine İYUK'un 52. maddesi uyarınca, itiraz ya da temyiz yoluna başvurulmuş olması kararların yürütmesini durdurmaz. Buna karşın, Türkiye, idare mahkemesi kararlarının uygulanmadığı ya da fiilen uygulanmaz hale sokulduğu, bir “*hukuk devleti(!)*”dir.

3.2. Yargı Kararlarının Uygulanmamasını Öngören Bakanlar Kurulu Kararı Hakkında Yargı Kararı

Çimento fabrikaları ile USAŞ hakkındaki iptal kararlarının uygulanmamasını öngören Bakanlar Kurulu Prencip Kararı, Türkiye Barolar Birliği'nin açtığı davada, Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edilmiştir⁷ (E:2002/4061, K: 2004/5219):

“Anayasanın ve 2577 sayılı Yasanın yukarıda aktarılan hükümleri ile ortaya konulan hukuki durum karşısında, yargı yerlerince verilen kararların, ilgili mercilerce uygulanması asıl olup, bu yoldaki hukuki işlemlerin de yine aynı merciler tarafından hukuk kuralları çerçevesinde yapılması hukuka bağlı devlet ilkesinin bir gereğidir.

Hal böyle iken, Bakanlar Kurulunun iptali istenilen, 27.4.1992 tarihli kararı ile bu kararda sözü edilen, kesinleşmiş yargı kararlarının uygulanmamasını öngörür nitelikte bir prensip kararı alınması açıkça hukuka aykırı bulunmaktadır.

... idare iptal edilen kararın yerine bir karar almak zorunluluğundadır. Tabii ki idarenin yeniden alacağı karar mahkemenin iptal hükmüne uygun olmalıdır.

Mahkemece iptal edilmiş işleme dayanılarak tesis edilmiş olan işlem ve tasarrufların da iptal kararıyla kendiliğinden ortadan kalkması sonucunun doğduğu kuşkusuzdur.

⁷ İptal kararını veren 10. Daire'nin başkanı Zafer Kantarcıoğlu'nun, Danıştay Başsavcılığı'na seçilmesi üzerine, uygulanmayan yargı kararları ile yönetsel yargı kararlarının uygulanmasının sağlanmasına yönelik öneriler kendilerine sunulmuştur.

Bu sebeple iptal hükmü idareye, iptal edilen tasarruftan, buna dayanan ve bağılı olan tüm tasarruflardan doğan bütün sonuçları ortadan kaldırarak, bu işlemler hiç tesis edilmemiş gibi eski durumu tamamen tesis ve iade etmek görevini yüklemektedir. İdare bu görevi hiç bir sebep ve bahane ile yerine getirmekten kaçınamaz.”

3.3. Uygulanmayan Mahkeme Kararları

Türkiye’de özelleştirme işlemlerine karşı özellikle sendikalar tarafından çok sayıda iptal davası açılmış, bunların önemli bölümünde KİGEM’in –ve o dönemde KİGEM genel sekreterliği yapan bu satırların yazarının– katkısı olmuştur. 1994-1998 döneminde KİGEM’in açtığı ya da açılmasına yardımcı olduğu dava sayısı 180 dolayındadır.*

Doğrudan özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalar hakkında özet bir değerlendirme, şu sonuçları vermektedir:

- 4 tersanenin devri için açılan dava kazanılmış, karar uygulanmıştır.
- ERDEMİR için açılan iki ihale iptal ettirilmiş, kararlar uygulanmıştır.
- THY ihalesi için açılan dava kazanılmış, ihale iptal edilmiştir.
- Türk Telekom’un ana sözleşmesi ve bir ihalesi iptal ettirilmiş, kararlar uygulanmıştır.
- PETLAS için açılan 3 dava, ÖİB’in ihaleleri iptal etmesi nedeniyle düşmüş, kazanılan dördüncüsü, yukarıdaki ÖYK kararı uyarınca **uygulanmamıştır**.
- KARDEMİR’in devri iptal ettirilmiş, karar **uygulanmamıştır**.
- Özelleştirilen 16 ORÜS işletmesinin hem ihalelerine, hem de özelleştirme işlemlerine karşı dava açılmış, hiçbiri **uygulanmamıştır**. Yukarıdaki ÖYK kararında sözü edilenler bunlara dahildir. 16 ihale işlemi, 16 da ÖYK kararı olduğu için dava sayısı 32’yi, her davada üçer karar verildiği için **uygulanmayan karar sayısı 90’** i bulmaktadır.
- 14 Sümer Holding işletmesi için de hem ihalelere, hem de özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalar lehe sonuçlanmış, kararlar **uygulanmamıştır**. Yukarıdaki ÖYK kararında sözü edilenler bunlara dahildir. 28 işleme dava açıldığı ve her işlemde üç karar olduğu düşünüldüğünde, **uygulanmayan karar sayısı 80** dolayındadır.
- Özelleştirilen çimento fabrikalarından ÖYK kararında adı geçen 2’sine ek olarak, 2 yer için daha dava açılmış, iptal kararları **uygulanmamıştır**.

* Özelleştirme işlemlerine karşı davalar, ilke olarak, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın ihale işlemine ayrı, Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun onay kararına ayrı açıldığı için, dava sayısı, özelleştirme sayısı ile karıştırılmamalıdır. Dava sayısı, özelleştirme sayısının iki katına yakındır.

- HAVAŞ ve KÜMAŞ için verilen iptal kararları uygulanmamıştır.

- 6 limanın özelleştirilmesine ilişkin davalarda 35 mahkeme kararı uygulanmamıştır. Listesi aşağıda sunulmuştur:

Karar	Kararı Veren Yer	Karar Tarihi	Esas No	Karar No
Giresun Limanı İhalesi				
İptal	Trabzon İdare Mah.	19.01.1998	1997/1069	1998/290
Temyiz	Danıştay 10. Daire	19.09.2000	1998/4267	2000/4544
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	06.03.2002	2001/99	2002/578
ÖYK Kararı				
İptal	Ordu İdare Mah.	29.12.1998	1998/366	1998/178
Temyiz	Danıştay 10. Daire	24.09.2001	1999/883	2001/3119
Karar düzeltme	Danıştay 13. Daire	31.01.2005	2005/358	2005/561
Hopa Limanı İhalesi				
İptal	Erzurum İdare Mah.	16.09.1997	1997/99	1997/567
Temyiz	Danıştay 10. Daire	19.09.2000	1998/1996	2000/4541
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	18.06.2002	2001/58	2002/2262
ÖYK Kararı				
İptal	Erzurum İdare Mah.	29.12.1997	1997/860	1997/1224
Temyiz	Danıştay 10. Daire	19.09.2000	1998/2393	2000/4540
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	06.03.2002	2001/62	2002/579
Ordu Limanı İhalesi				
İptal	Trabzon İdare Mah.	22.04.1998	1997/1068	1998/289
Temyiz	Danıştay 10. Daire	19.09.2000	1998/4266	2000/4546
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	05.02.2002	2001/119	2002/282
ÖYK Kararı				
İptal	Ordu idare Mah.	29.12.1998	1998/365	1998/177
Temyiz	Danıştay 10. Daire	24.09.2001	1999/882	2001/3118
Karar düzeltme	Danıştay 13. Daire	31.01.2005	2005/359	2005/560
Rize Limanı İhalesi				
İptal	Trabzon İdare Mah.	22.04.1998	1997/1070	1998/291
Temyiz	Danıştay 10. Daire	19.09.2000	1998/4268	2000/4545
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	07.02.2002	2001/117	2002/361
ÖYK Kararı				
İptal	Trabzon İdare Mah.	05.02.1999	1997/917	1999/77
Temyiz	Danıştay 10. Daire	24.09.2001	1999/943	2001/3120
Karar düzeltme	Danıştay 13. Daire	07.02.2005	2005/354	2005/666

Sinop Limanı İhalesi

Red ⁸	Samsun İdare Mah.	1996/508	1997/306	
Bozma	Danıştay 10. Daire	06.12.2000	1997/6178	2000/6210
Karar Düzeltme Red	Danıştay 10. Daire	20.06.2002	2001/1459	2002/2408
Devam ediyor	Samsun İdare Mah.	2002/1780		

ÖYK Kararı

İptal	Samsun İdare Mah.	29.04.1998	1997/1224	1998/310
Temyiz	Danıştay 10. Daire	14.04.2000	1998/4366	2000/4543
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	18.06.2002	2001/221	2002/2255

Tekirdağ Limanı İhalesi

İptal	Edirne İdare Mah.	11.03.1998	1997/72	1998/158
Temyiz	Danıştay 10. Daire	05.06.2000	1998/3513	2000/2871
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	28.11.2001	2000/5675	2001/4071

ÖYK Kararı

İptal	Edirne İdare Mah.	27.02.1998	1997/679	1998/140
Temyiz	Danıştay 10. Daire	05.06.2000	1998/3539	2000/2870
Karar düzeltme	Danıştay 10. Daire	19.11.2001	2000/5661	2001/3983

Sonuç olarak, kesin sayısı, ayrı ve ayrıntılı bir yazı konusu olmakla birlikte, uygulanmayan iki yüzü aşkın mahkeme kararı vardır.

4. AİHM'E BAŞVURU

“Peki, bu hep böyle sürecek midir; yargı yeri yürütmeyi durdurma ya da iptal kararı verecek, idare uygulamayacak ve yargılama sonuç vermeyen boş bir gayretten mi ibaret kalacaktır? Özetle, yargı kararlarını uygulatmanın başka bir yolu yok mudur?” Bu yazının esas yazılış amacı bu sorulara yanıt vermektir. Bize göre, **uygulanmayan mahkeme kararları için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru mümkündür.**

Türkiye’de özelleştirmeye karşı açılan davaların çoğu iptalle sonuçlanmış ve iptal kararlarının büyük çoğunluğu uygulanmamıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesindeki “*adil yargılanma hakkı*”, yargılama sonucunda verilmiş kararların hukuki ve fiili sonuçlarından yararlanmayı da içerir. Türkiye Devleti’nin, mahkemelerin verdiği iptal kararlarını uygulamaması, Sözleşme’nin 6. maddesinin ihlalidir. Bu ihlalin, Devlet tarafından giderilmesi gerekir.

⁸ Samsun İdare Mahkemesi, ihale açma/ihaleye çıkma işleminin “sonuç doğuracak bir idari işlem” olmadığı gerekçesiyle davayı red etmiş, Davacı’nın temyizi üzerine Danıştay bu kararı bozmuş, ÖİB’in karar düzeltme istemi de reddedilmiştir.

Özelleştirme işlemlerine karşı açtığı idari davaları kazananların, bu kararların uygulanmasını sağlama için yıllardır başvurdukları tüm hukuksal yollar sonuçsuz kalmaktadır. Bu durumda “iç hukukta yollar tükenmiş”tir ve iç hukukta sonuç alamayanların AİHM’e bireysel başvuru hakları doğmuştur.

4.1. AİHM’e Başvuruda Altı Aylık Sürenin Aranmasını Gerektirmeyen Durum

Bilindiği gibi, AİHM’e başvuru ilke olarak iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra altı aylık süre içinde yapılmaktadır. Ancak, uygulanmayan yargı kararları için yalnızca altı aylık süre içinde değil, altı ay bittikten sonra da AİHM’e başvurmak mümkündür.

Çünkü, yazının başından beri belirtildiği ve tüm örnekleriyle ortaya konduğu gibi, özelleştirme işlemlerinde hakkında verilmiş **mahkeme kararlarının uygulanmaması açısından** Türkiye’de “*idare*”, bir “*bütünlük*” ve “*kararlılık*” içindedir. Politika, hükümete göre değişmemekte, **hükümetler** yalnız özelleştirme konusunda değil, **özelleştirmelerdeki yargı kararlarını uygulamamak konusunda da “devlet politikası” izlemektedirler**. En son, mevcut AKP Hükümeti, SEKA Balıkesir İşletmesi’nin özelleştirilmesi hakkında Bursa İdare Mahkemesi’nin yürütmeyi durdurma ve iptal kararlarını uygulamamıştır. ÖİB’in yürütmeyi durdurma istemi Danıştay tarafından reddedilmiş, iptal kararı onanmış, bu kararlar da uygulanmamıştır.⁹

Örnekler, yönetimin yargı kararlarını uygulamadığı durumların “*istisnai*” olmadığını, tam tersine yönetimin yargı kararlarını uygulamama tavrının “*mutadi*” ve “*mütemadi*” bir nitelikte olduğunu göstermektedir. İdare, yargı kararlarını uygulamamayı “*mutad*” hale getirmiştir, kararları “*mütemadiyen*” uygulamamaktadır. İhlal, “*sürekli*” ve “*sistemik*” bir hâl almıştır. Bu nedenle ihlal “*sürmekte*”dir ve süren bir ihlal için “*süre sınırı*” yoktur. İç hukukta, devlet tarafından ihlal giderilmediği sürece, AİHM’e başvuru olanağı da sürecektir.

⁹ Bursa İdare Mahkemesi kararını uygulamayan Özelleştirme İdaresi Başkan ve Başkan yardımcısı hakkındaki suç duyurusu üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı hazırlık dosyası hazırlamış ve “özelleştirmeden sorumlu bakan”dan ilgililer hakkında savcılık soruşturması başlatmak için izin istemiştir. Maliye bakanı K. Unakıtan, soruşturma izni vermemiştir. Yapılan itiraz üzerine Danıştay, Özelleştirme İdaresi Başkanı Metin KILCI ve Başkan Yardımcısı İsmail DESTAN’ın yargılanması gerektiğine karar vermiştir (Danıştay 1. Dairesi, E: 2005/1026, K: 2005/1404). Bu arada, bu itiraz, sadece başkan ve başkan yardımcısı için yapılmıştır, bu yüzden ÖİB’de görevli bir daire başkanı ile bir uzmanın “yargılanma isteminin reddedildiği” yolundaki haberler yanlıştır. Başkan’ın isteklerine göre işlem yapmak zorunda olan kamu görevlileri için, itiraz edilmemiştir.

4.2. İptal Davası Sonucunda Açılan Tam Yargı Davası ile İptal Kararlarının Uygulanmaması Nedeniyle AİHM'e Bireysel Başvuru Arasındaki Fark

Bu noktada ikinci bir soru, iptal davalarının sonucunda tam yargı(tazminat) davası açılmış olmasının, AİHM'e başvuruya engel oluşturup oluşturmayacağıdır; ilgililer, tam yargı davası açtıkları için, henüz iç hukuk yollarını tüketmemiş sayılabilirler mi?

Bu yazıda sözkonusu edilmiş özelleştirme işlemlerinin tümüne karşı, yalnızca "iptal" davası açılmıştır. Bilindiği gibi İYUK'un 12. maddesine göre tam yargı davası, iptal davası ile birlikte açılabileceği gibi, iptal davasının karara bağlanmasından sonra da açılabilir. İptal davasının karara bağlanmasından sonra açılan tam yargı davasının, "iptal edilen hukuka aykırı işlem nedeniyle davacının uğradığı zarar"ın tazminine yönelik olduğunu izaha gerek yoktur. Davacıya karşı yapılan idari işlem, mahkeme tarafından hukuka aykırı bulunmuştur, ortada hukuka aykırılığı karara bağlanmış bir işlem olduğuna göre, kuşkusuz idare, bu işlemin davacıda yarattığı maddi ve manevi kayıpları karşılamakla yükümlüdür.

Uygulanmayan yargı kararları için AİHM'e başvuru nedeni, **iptal kararının yarattığı kayıpların giderilmesi değil, yargı kararının uygulanmamasının yarattığı kayıpların giderilmesidir.** Tam yargı davası, iptal edilen hukuka aykırı işlemin yarattığı kayıplar için, AİHM'e başvuru ise, yargı kararının uygulanmamasının yarattığı kayıplar için yapılmaktadır.

AİHM'in Türkiye aleyhine karar verdiği davalar, idarenin "olumsuz", "yanlış" bir işleminin yol açtığı ihlallerdir ve burada, yapılan işlemin yanlış, "olumsuz" olduğu belirlenerek bir ihlal olduğu kararına varılmaktadır.

Yargı kararlarının uygulanmamasındaki ihlaller ise, bir olumsuz ya da yanlış işlemin değil, tam tersine, olumlu, doğru bir işlemin, yargı yeri tarafından verilmiş bir iptal kararının AİHM'e götürülmesidir. Bu noktada AİHM doğal olarak, yapılan işlemin yanlışlığına, olumsuzluğuna değil, doğruluğuna, olumluluğuna karar verecektir. Bu nedenle bu davaların "*olumlama-doğrulama davası*" biçiminde adlandırılabilceği düşünülmektedir.

Çünkü AİHM, kararında "olumsuz bir kararı" mahkûm etmeyecek, "olumlu" bir kararı uygulamamayı mahkûm edecek, dolayısıyla, yargı yerinin kararını doğrulayacak, olumlayacaktır.

Bu nedenle, bir yargı kararının uygulanmamasından doğal ihlaller nedeniyle AİHM'e başvurunun, "olumsuz" değil, "olumlu", "yanlış" değil "doğru" nun tescil

edilmesi biçiminde adlandırılması daha doğru olacak, aynı zamanda doğrudan bir ihlal nedeniyle yapılan başvuru ile olumlu bir yargı kararının uygulanmaması nedeniyle yapılan başvuru birbirinden ayırt edilebilecektir.

Bu, aynı zamanda, bir iptal davasını sonucunda açılmış tazminat davası ile iptal kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılmış tazminat davasının da birbirinden ayırt edilmesini sağlayacaktır.

Bir başka fark da, Türkiye'nin mahkûm olduğu davaların ve genel olarak AİHM'e götürülen davaların, Türkiye'de kaybedilmiş davalar olması; yargı kararının uygulanmaması davalarının ise, Türkiye'de kazanılmış davalar olmasıdır. Bilindiği gibi, AİHM'e bireysel başvuru şartı olarak aranan "*iç hukuk yollarının tüketilmiş olması*" zaten, bir davanın kaybedilmiş olması biçiminde algılanmakta ve Türkiye'de kaybedilen davalar AİHM'e götürülmektedir.

Bu yazıda sözkonusu edilen davalar ise, Türkiye'de kazanılmış, ancak yönetim, yargı kararlarını uygulamadığı için sonuç alınmamış davalardır. İç hukuk yolu tüketilmiş, ama, sonuçta **dava kazanılmıştır**. Bu nedenle, diğer davalar kaybedildiği için "negatif/olumsuz, bu davalar kazanıldığı için "pozitif/olumlu" biçiminde adlandırılması da olanaklıdır.

Aşağıda, AİHS'in ihlal edilen hükümleri bölümünde açıklandığı gibi, "*etkili başvuru yolu*", yalnızca hak aramanın kısıtlanması değil, hak arama sonucunda kazanılmış kararların uygulanmaması nedeniyle, yani idarenin hareketsizliği nedeniyle de doğabilir. Bu açıdan bakıldığında da bu davaların "*etkinleştirme davası*" olarak adlandırılması uygun görülmektedir. Çünkü diğer davalarda, idarenin olumsuz işlemi vardır ve onlarda idarenin "*etkinsizleştirilmesi*" gerekmektedir. Yargının olumlu kararlarının uygulanmamasından doğan bu tür davalarda ise, ortada olumlu bir mahkeme kararı vardır ve gereksinim duyulan, idarenin "*etkinleştirilerek*", yargı kararlarını uygulamasının sağlanmasıdır.

Türkiye'de tam yargı/tazminat davası açılmış olmasının, mahkeme kararlarının uygulanmaması nedeniyle AİHM'de ayrıca tazminat davası açılmasını engellemeyeceği yorumuna, tam yargı/tazminat davası açılmasının kararın uygulanmamasını gerektirmeyeceği yolundaki Danıştay kararlarını dayanak göstermek de mümkündür. Danıştay 10. Dairesi'nin daha önce belirtilen kararının bir paragrafı da şöyledir:

"Mahkeme kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde maddi ve manevi tazminat davası açılabileceğinin 2577 sayılı İYUK'un 28. maddesinde belirtilmiş olması, idareye; iptal kararını uygulamayıp onun yerine tazminat ödeme yoluna gitme seçeneğini de sunmaz."

5. SÖZLEŞME’NİN İHLAL EDİLEN HÜKÜMLERİ

“Özelleştirme konusunda verilen mahkeme kararlarının uygulanmaması ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin hangi maddelerinin ihlal edildiği” sorusu da şu şekilde yanıtlanabilir:

5.1. Adil Yargılanma Hakkının İhlali (AİHS Madde 6)

Adil yargılanma hakkının ihlali, AİHM’e yapılan başvurularda en çok mahkûmiyet kararı verilen ihlaldir ve bu davalarda da akla gelen ilk başvuru noktasıdır. Yukarıda değerlendirildiği için ayrıntıya girmeye gerek kalmamıştır. Ortada uygulanmayan 200 dolayında yargı kararı vardır ve bunun adil yargılanma hakkını ihlal ettiği açıktır. Zaten, AİHM, Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy temik santralleri hakkında Türkiye’yi mahkûm eden kararında yargı kararının uygulanmamasını, “*adil yargılanma hakkının ihlali*” saymıştır.

5.2. Dernek ve Sendika Kurma Hakkının İhlali (AİHS Madde 11)

Konuya, sendikaların açtığı davalardaki yargı kararlarının uygulanmaması açısından yaklaşıldığında, sendikalar ve örgütlenme özgürlüğü açısından ne tür ihlal olduğunun değerlendirilmesi de zorunludur.

Sözleşme’nin 11. maddesi “*herkes(in) çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendika kurma ve sendikalara katılma hakkına sahip*” bulunduğunu güvenceye almıştır.

Söz konusu hakkın, yalnız “*sendika kurma*”yı ya da “*sendikaya üye olma*”yı değil, sendikaların üyelerinin çıkarlarını savunacak biçimde faaliyet göstermelerini ve bunun için gerekli “*güç*” ve “*yetkinlik*”e ulaşmalarını da içerdiği kuşkusuzdur. Sendikanın üye sayısının, dolayısıyla üyelik aidatının azalmasına yol açan her uygulama, Sözleşme’nin 11. maddesinin ihlali demektir. Bu nedenle, yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle üye kaybeden sendikaların 11. madde açısından da AİHM’e başvuru hakları vardır.

Öte yandan, özelleştirilen işyerlerinin büyük bölümünde, özelleştirmeden sonra sendikal örgütlenmeye izin verilmediği; özelleştirme, aynı zamanda “*sendikasızlaştırma*” demek olduğu için, çalışanlar açısından en temel örgütlenme hakkının ihlal edildiği de ortadadır.

5.3. Etkili Başvuru Hakkının Engellenmesi (AİHS Madde 13)

AİHS, Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerin korunması için “*etkili başvuru*

hakki yapabilmeyi” güvence altına almıştır ama; mahkeme kararı uygulanmayan davacıların, uygulanmayan mahkeme kararları için Türkiye’de başvurabilecekleri hiçbir *“etkili başvuru mekanizması”* yoktur.

Mahkeme kararlarının uygulanmaması bir “suç”tur. Ancak Türkiye’de bu suçu işleyen bürokratların yargılanması bakanın iznine; bakanların yargılanması ise ancak TBMM kararına bağlı olduğu için, haklarında soruşturma dahi açılmamakta, yapılan suç duyuruları yasa ve Anayasa engeline çarpmaktadır

Anayasa’nın 100. maddesine göre, görevdeki ya da eski bakan ya da başbakanlar hakkında soruşturma açılabilmesi için TBMM üye tamsayısının onda birinin imzası, yargılanabilmeleri için ise TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı gereklidir. Memurların yargılanması ise, izne bağlanmıştır. İzin sistemi, idari yargı kararlarının uygulanması için etkili başvurunun önünde bir engeldir.

Bu durum, *“etkili bir başvuru mekanizması”* olmadığını göstermekte ve başvurulabilecek tek yer olarak AİHM kalmaktadır.

5.4. Hakların Kötüye Kullanılmasının Yasaklanması (AİHS Madde 17)

AİHS’nin 17. maddesinde getirilen güvence esas olarak, Sözleşme’yle getirilen haklar altındaki istisnaların, ilgili devletlerce, bir hakkın kullanılmasının engellenmesi amacıyla yorumlanamayacağına ilişkindir.

Ancak, Sözleşme’yle güvenceye bağlanan bir hakkın kullanımının engellenmesi, devletin bir “eylem”inden (hukuksal düzenlemeler ya da idare ajanlarının eylemleri vb) olabileceği gibi, tam tersine eylemsizliğinden de kaynaklanabilir.

Türkiye’de, idari işlemlere ve o arada özelleştirme işlemlerine karşı dava açma hakkı engellenmemiştir; tam tersine Türkiye’de yönetsel işlemlerinin hukuksal denetimini yapan etkili bir yönetsel yargı mekanizması vardır. Yönetsel yargı, sendikaların başvurusu üzerine yönetsel işlemlerin, yani özelleştirme işlemlerinin hukuka uygunluk denetimini yapmış ve hukuka aykırı bularak iptal etmiştir.

Ancak, bu iptal kararlarının uygulanması, yukarıda aktarılan *“eylemsizlik”* nedeniyle mümkün olmamaktadır. Çünkü mahkeme kararlarını uygulaması ve özelleştirilen tesisleri geri alması gereken *“idare”* (Özelleştirme İdaresi Başkanlığı), bu eylemi yapmamaktadır. Onun üstündeki Özelleştirme Yüksek Kurulu ya da özelleştirmeden sorumlu bakan, bu eylemsizliği teşvik etmekte ve mahkeme kararlarını uygulamayanların yargılanmasını engellemektedir.

Bu yüzden, bir “*etkinliğe girişmeme ve eylemde bulunmama*” halinin de, tıpkı “*bir etkinliğe girişme ve eylemde bulunma*” gibi “*ihlal*” sayılması gerekmekte ve bu açıdan da, Sözleşme’nin 17. maddesinin ihlali gündeme gelmektedir.

5.5. Mülkiyetin Korunması (Ek Protokol (20.III. 1952) Madde 1)

Sözleşme’deki “*mülkiyet*” hakkının, yalnız gerçek kişiler için değil, tüzel kişiler ve o arada sözleşme ile kurulması güvenceye alınmış örgütler için de var olduğu kuşkusuzdur. Bu açıdan, özelleştirme nedeniyle üye kaybeden sendikaların, mülkiyet hakkının ihlal edildiği ortadadır.

Sonuç

Türkiye’de, özelleştirme işlemlerine karşı idari yargıda dava açma hakkını kısıtlayan bir kural yoktur. Yönetmelik yargının özelleştirme işlemlerini denetlemedeki etkinliği, çağdaş bir hukuk devletinin gereklerini karşılar niteliktedir. Ancak, yönetim, idari yargı düzeninde verilen kararları uygulamamaktadır ve bunun, Anayasa’da düzenlenen “*hak arama*” hakkı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki “*adil yargılanma*” hakkının ihlali olduğu açıktır. Bu nedenle, uygulanmayan yargı kararları için altı aylık içinde AİHM’e bireysel başvuru yolu zaten açıktır.

Anayasa Mahkemesi ve yargı kararlarını uygulamamak için ÖYK kararı, yargı kararlarını uygulamamak için Bakanlar Kurulu kararı, yargı kararlarını etkisiz hale getirmek için yasa çıkarılmışsa, iki yüz dolayında yargı kararı uygulanmamış, yargı kararını uygulamayanların yargılanmasına da izin verilmemişse, Türkiye’de özelleştirme konusundaki yönetsel yargı kararlarının uygulanmaması “*mutadi*” “*mütemedi*” ve “*sistematik*” bir ihlal halini almış demektir. Bu durumda, AİHM’e başvuru için altı aylık süre sınırının aranmasına gerek kalmamıştır.

Özelleştirme işlemlerinin takipçisi durumundaki kurumların ve bunlar arasında özellikle sendikaların, bu ihlali ortadan kaldırmak için her türlü hukuksal yolu kullanmaları doğal haklarıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne bireysel başvuru da, bu hukuksal yollardan biridir.

Sendikaların bu yolu kullanmasının önünde bir engel yoktur.